

RIZIKO „SVÄTEJ VOJNY“ NA BLÍZKOM VÝCHODE

13.03.2025

V článku sa detailnejšie zaoberáme problematikou rizika potenciálnej eskalácie napätia na Blízkom východe. Zvláštnu pozornosť venujeme náboženskému aspektu bezpečnostnej situácie na Blízkom východe a eskalácii, ktorú môžu náboženské tenzie vyvolať. Cieľom článku je dosiahnuť maximálnu objektivitu v rámci jeho rozsahových obmedzení. Nejde o hodnotenie morálneho aspektu tejto problematiky ale o zvažovanie potenciálnych hrozieb.

V predchádzajúcom článku sme analyzovali najvýznamnejšie globálne body napätia, ktoré by mohli v blízkej budúcnosti prerásť do vážnych ozbrojených konfliktov. Očakáva sa, že americký **prezident Donald Trump bude klásť väčší dôraz na Blízky východ než na Ukrajinu**, pričom sa zameria na tento región intenzívnejšie ako jeho predchodca. Tento postoj vyplýva aj z jeho dlhodobej podpory zo strany americkej proizraelskej lobby.

Americká proizraelská lobby pozostáva zo židovských komunít a konzervatívnych evanjelikov, ktorí sa hlásia k tzv. **judeo-kresťanským hodnotám Spojených štátov**. Tieto skupiny aktívne podporujú organizácie ako Chrámový inštitút (The Temple Institute), ktoré sa **usilujú o stavbu tretieho židovského chrámu** na Chrámovej hore v Jeruzaleme. Ide o miesto, kde kedysi stál druhý židovský chrám (prvý bol Šalamúnov chrám), ktorý bol zničený Rimanmi v roku 70 n. l. po neúspešnom židovskom povstaní a neskôr na jeho mieste stál rímsky pohanský chrám. Po rozšírení Islamu bol na Chrámovej hore vybudovaný moslimský **komplex al-Aksá**, pričom podľa moslimskej tradície práve na mieste bývalej svätyne stojí Skalný dóm.

Obr. č. 1: Skalný dóm na Chrámovej hore v Jeruzaleme

Pre moslimov je komplex **al-Aksá tretím najposvätnjším miestom** po Mekke a Medine, pretože veria, že odtiaľ prorok Mohamed vystúpil do neba. Židia sa modlia pri Múre nárekov, ktorý je pozostatkom Druhého chrámu, no ich prítomnosť na Chrámovej hore moslimovia často vnímajú s nevôľou.

Obr. č. 2: Múr nárekov v Jeuzaleme

BLÍŽIACI SA KONIEC SVETA?

Uvoľnenie postojov k sexualite, nárast pornografie, rozšírenie práv sexuálnych menšín a transrodových osôb na Západe, spolu s častým zobrazovaním apokalyptických scenárov v hollywoodskych filmoch, vedú k tomu, že **moslimovia sú čoraz pevnejšie presvedčení o blížiacom sa súdnom dni.**

Moslimovia veria, že nimi očakávaný **Antikrist, v arabčine Dadžal, bude žid.** Podľa ich presvedčenia má prísť čoskoro, tesne pred posledným súdom. V islamskej eschatológii (učenie o posledných časoch) existujú znaky naznačujúce priblíženie posledného súdu, pričom podľa moslimov sa už mnohé tieto znamenia naplnili.

Podobné myšlienky sa šíria aj medzi pravoslávnyimi kresťanmi v Rusku. Súčasné udalosti vnímajú ako naplnenie biblických prorociev o posledných časoch, napríklad extrémne horúčavy, vymieranie morského života, padnutie hviezdy menom Palina (čo je iný názov pre Černobyl') - Zjv. 8:11, zemetrasenia, epidémie či vojnové konflikty. V tomto kontexte pravoslávni v Rusku **považujú Rusko za poslednú baštu kresťanstva na svete** a vnímajú tak svoju historickú úlohu. V Rusku sú medzi pravoslávnyimi kresťanmi pomerne známe informácie ohľadom potenciálnej stavby tretieho židovského chrámu a mnohí eschatológovia predpokladajú, že nimi očakávaní Antikrist by mal byť žid. Z daného dôvodu pravoslávni eschatológovia majú k moslimským myšlienkam veľmi blízko. V Katolíckej cirkvi sú eschatologické teórie verejne menej populárne a u nás preto aj menej známe.

Irán vníma Izrael ako nepriateľský štát, pričom jeho postoj vychádza z nábožensko-ideologických dôvodov ako teokratického režimu. **Iránske vedenie často označuje Izrael za „diabolský“ štát** s ambíciami ovládnuť svet, pričom podobné presvedčenia sú rozšírené aj v iných moslimských krajinách. V Iráne sa však tieto myšlienky stali súčasťou štátnej politiky.

V Iráne a ďalších moslimských krajinách sú veľmi rozšírené knihy ako *Protokoly sionských mudrcov*. Táto kniha, ktorá je na Slovensku zakázaná, vznikla podľa historikov v Rusku v 19. storočí v období silných protizidovských nálad. *Protokoly* si získali popularitu u známeho antisemitu Henryho Forda a boli tiež využívané v propagande nacistického Nemecka aj v období Slovenského štátu.

Kniha opisuje údajné svetové sprisahanie Židov prostredníctvom organizácií, ako sú slobodomurári a podobne. V Rusku tieto myšlienky pretrvávajú u časti obyvateľstva dodnes, no vďaka popularite konšpiračných teórií a televíznych relácií o nich sa dnes v ruských konšpiračných kruhoch častejšie hovorí o sprisahaní takzvaných chazarských Židov, ktorí mali údajne zosnovať pád cárskej rodiny a vyvolať revolúciu v Rusku.

Moslimovia, najmä šiiti (šiitizmus - vetva Islamu), **očakávajú veľkého zjednotiteľa a vodcu moslimov, ich mesiáša imáma Mahdí**. Podľa ich eschatológie má v posledných časoch **zjednotiť moslimov v boji proti Dadžalovi** a vyčkať druhý príchod Ježiša (arabsky - Isa, v Islame významný prorok), ktorý Dadžala porazí. Podľa jednej tradície má prísť Mahdímu na pomoc veľká armáda s čiernymi vlajkami z regiónu Chorasán (historický názov veľkej oblasti v Strednej Ázii približne od Uzbekistanu po Irán), z toho dôvodu aj Islamský štát (IŠ) používa čierne vlajky a existuje aj jeho odnož v Afganistane - IŠ Chorasán.

ŽIDOVSKÝ MESIÁŠ

Židia očakávajú skorý príchod mesiáša, ktorý podľa ich viery zjednotí ľudstvo a prinesie spásu svetu. Pred jeho príchodom má však nastať obdobie veľkých skúšok a utrpenia. Pre kresťanov a moslimov je tento očakávaný mesiáš vnímaný ako falošný (Antikrist).

Mnohí ortodoxní židia veria, že žijú v období bezprostredného očakávania príchodu mesiáša. Mnoho rabínov už od roku 2011 naznačuje možnosť jeho skorého príchodu. V dôsledku toho sa v posledných rokoch mnohí ortodoxní židia a rabíni z celého sveta sťahujú do Izraela, aby boli svedkami tohto historického momentu.

Významný rabín **“Rebbe” Menachem Mendel Schneerson** z lubavičskej dynastie v New Yorku údajne predpovedal, že **Benjamin Netanyahu** bude **posledným izraelským premiérom pred príchodom Mesiáša**. Toto tvrdenie mal vysloviť ešte v čase, keď Netanyahu pôsobil ako veľvyslanec Izraela pri OSN a viackrát sa s rabínom osobne stretol.

Podľa chasidských židov, najmä komunity v New Yorku, bol Rebbe považovaný za možného budúceho Mesiáša. Hoci on sám tieto tvrdenia odmietal, jeho postavenie veľkého učenca a jedného z najvýznamnejších duchovných lídrov judaizmu posilňovalo toto presvedčenie. Jeho smrť v roku 1994 hlboko zasiahla židovskú komunitu, pričom mnohí dodnes vnímajú jeho slová ako prorocké. Niektorí rabíni dokonca tvrdia, že už mali možnosť stretnúť sa s údajným Mesiášom.

IZRAELSKÁ VLÁDA

Benjamin Netanyahu bol po čase v opozícii opätovne zvolený za izraelského premiéra v roku 2022 po rozpade predchádzajúcej vlády. Nový kabinet zostavil v spolupráci s viacerými náboženskými stranami, pričom najväčšiu pozornosť si získal úspech ultrakonzervatívnej **Náboženskej sionistickej strany** vedenej **Becal'elom Smotričom**. Výraznou postavou tejto strany je aj

Itamar Ben-Gvir, ktorý po voľbách obsadil post ministra národnej bezpečnosti.

Nová izraelská vláda presadzovala kontroverznú súdnu reformu, zavedenie trestu smrti za terorizmus a niektorí jej členovia **narušili doterajšie dohody s moslimami týkajúce sa Chrámovej hory**. Itamar Ben-Gvir ju navštívil v januári 2023, čo vyvolalo medzinárodné reakcie. Následne došlo k viacerým **raziám v mešite al-Aksá** na Chrámovej hore, ktoré Hamas označil za jednu z hlavných príčin svojho masívneho útoku na Izrael v roku 2023. Hoci Izrael zatiaľ nemá oficiálne plány na stavbu svojho chrámu, tak mnohí politici túto myšlienku podporujú.

OBETA ČERVENEJ JALOVICE

K židovskému chrámu nevyhnutne patrí tzv. **očistná voda**, ktorá sa podľa biblickej Knihy čísel (kapitola 19) Mojžišovho zákona získava spálením dokonale **červenej jalovice** a zmiešaním jej popola s vodou.

Rabíni tvrdia, že dokonale červená jalovica bez jediného chlpu inej farby sa nenašla po tisícročia. V septembri 2022 však bolo **do Izraela zo Spojených štátov privezených päť takýchto jalovic** vo veku jedného roka. Našli ich americkí aktivisti, prívrženci tzv. ždo-kresťanských hodnôt. Títo aktivisti a všeobecne americká časť evanielických kresťanov podporuje stavbu židovského chrámu, lebo veria, že tento chrám je nevyhnutný pre to, aby sa naplnili proroctvá posledných časov a teda druhý príchod Ježiša Krista.

Pre mnohých židov predstavuje **nájdenie týchto jalovic a príprava stavby chrámu znamenanie blížaceho sa príchodu očakávaného mesiáša**. Podľa tradície musí byť jalovica obetovaná po dosiahnutí minimálne troch rokov života, čo bolo v roku 2024. Bolo pripravené obetné miesto na Olivovom vrchu pri Jeruzaleme, no samotná obeta sa z neznámych dôvodov nekonala. Je vysoko pravdepodobné, že sa nekonala práve z **obavy reakcie moslimského sveta**, nakoľko aj hovorca Hamasu, Abu Ubaida, vo svojom prejave pri príležitosti stého dňa vojny v Gaze spomenul aj privezenie červených jalovic do Izraela. Tieto informácie sú v moslimskom svete známe a sú vnímané veľmi negatívne.

Jalovice podstúpili prísnu kontrolu špeciálne vyškolenými rabínmi, ktorí potvrdili, že spĺňajú všetky požadované kritériá. Medzičasom boli však minimálne dve diskvalifikované, no pre vykonanie obety postačuje iba jedna. Momentálne sú jalovice v izraelskom meste Šilo a **medzi rabínmi sa vedú spory ohľadom času ich obety**, niektorí chcú aby bola obetovaná jalovica narodená už na území Izraela.

RIZIKO VOJEN

Problematica geopolitiky a vzťahov na Blízkom východe je mimoriadne komplikovaná. V prvom rade **moslimovia**, najmä radikálni, **považujú za spoločného nepriateľa Izrael**, s ktorým sa však niektoré krajiny ako Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty snažia za pomoci USA vybudovať určitú spoluprácu.

Moslimský svet je mimoriadne rozdelený, najmä z konfesiónálneho hľadiska hlavne na **šiitov a sunitov**. Centrom šiitov je **Irán**, ktorý je zároveň aj jedným z najsilnejších regionálnych centrov sily a sunity majú silné centrá hlavne v **Saudskej Arábii** alebo v **Turecku**.

Saudi sa boja vplyvu Iránu a exportu jeho islamskej revolúcie, nakoľko aj **Saudská monarchia je ohrozovaná vnútornými sunitkými radikálmi**, ktorí monarchov považujú za heretikov a ničiteľov tradície. **Erdoganov režim v Turecku má ambície stať sa lídrom Blízkeho východu** po vzore Osmanskej ríše a zároveň rozširuje spoluprácu s turkojazyčnými národmi na Kaukaze a v Strednej Ázii.

Izrael do vojny v Gaze mal veľmi blízke vzťahy tiež s Tureckom a Azerbajdžanom aj na vojenskej úrovni, kvôli spoločnému protivníkovi - Iránu. Turci považujú Irán za regionálneho konkurenta a **Azerbajdžan**, hoci je prevažne šiitsky, **má teritoriálne spory s Iránom** z etnických dôvodov, nakoľko na severe Iránu žije viac Azerbajdžancov ako v samotnom Azerbajdžane. Podobný problém má aj **Afganistan s Pakistanom**, kde by Afgánska dominantná etnická skupina Paštuni chcela pripojiť časti Pakistanu na jeho západných hraniciach, kde veľká časť Paštunov žije.

Izrael rozšíril svoje možnosti leteckých útokov na Irán potom, čo zničil Sýrske letectvo a protivzdušnú obranu po nedávnom zvrhnutí Assadovho režimu. Samotný Azerbajdžan v minulosti ponúkal Izraelu svoje letiská na útok voči Iránu a obe krajiny intenzívne rozširovali spoluprácu.

MOŽNÝ SCENÁR VÝVOJA

Na výstavbu židovského chrámu by podľa všetkého bolo potrebné odstrániť mešity na Chrámovej hore, čo si najradikálnejší stúpenci tejto myšlienky otvorene želajú. Existujú však aj archeologické a historické teórie, podľa ktorých mohol chrám stáť na úplne inom mieste v Jeruzaleme alebo sa jeho pôvodná poloha nachádzala medzi dvoma súčasnými moslimskými stavbami na Chrámovej hore, priamo nad Múrom nárekov.

Ortodoxní židia však tieto alternatívne teórie vo všeobecnosti odmietajú a držia sa tradičného názoru o umiestnení chrámu. **Ak by došlo k pokusu o výstavbu chrámu na mieste súčasných mešít, vyvolalo by to v moslimskom svete obrovské pobúrenie** a s vysokou pravdepodobnosťou

by to viedlo k rozsiahlemu konfliktu, vrátane možnej svätej vojny proti Izraelu, ktorá by pravdepodobne zjendotila veľkú časť moslimského sveta.

Izraelská vláda podľa všetkého smeruje k úplnému riešeniu palestínskej otázky vojenskými prostriedkami. Tento prístup by mal eliminovať hrozbu zo strany palestínskych militantných skupín v Gaze. Po výraznom oslabení Hizballáhu na severnej hranici s Libanonom **Izrael výrazne znížil možnosti odporu zo strany radikálnych islamských skupín v regióne.**

Najbližšie parlamentné voľby v Izraeli budú v roku 2026. Izraelská spoločnosť je mimoriadne rozdelená, momentálne Židov však spája vojenská hrozba zo strany palestínskych radikálov a Iránu, nedá sa však vylúčiť, že **Netanyahuova vláda by mohla využiť myšlienku výstavby chrámu alebo obetu jalovíc pred najbližšími voľbami.** Momentálne ide iba o hypotézy, avšak situácia je v regióne mimoriadne napätá a Izrael má dnes najradikálnejšiu konzervatívnu vládu v svojej modernej histórii a po zvolení Donalda Trumpa v USA, tradičného podporovateľa Izraela, si je **Izrael istý v stabilnej americkej podpore.**

Niektoré zdroje naznačujú, že Irán už mohol zhotoviť jadrovú bombu, avšak bez úspešného verejného testu zbrane zostávajú tieto informácie iba teóriami. Iránski predstavitelia čoraz otvorenejšie hovoria o svojej schopnosti vyrobiť jadrovú zbraň.

Vzhľadom na súčasný vedecko-technický pokrok nie je výroba jadrovej zbrane technologicky zložitá. Ak by Irán skutočne získal jadrový arzenál, v kombinácii s izraelskými jadrovými kapacitami by to **mohlo predstavovať obrovskú hrozbu lokálneho nukleárneho konfliktu na Blízkom východe.**